

РЕЦЕНЗІЯ

кандидата юридичних наук, доцента,

доцента кафедри теорії права та прав людини

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Бунчук Оксани Борисівни

на дисертацію Корчового Валерія Анатолійовича

«Правові механізми захисту авторських прав»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії

в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право

Ступінь актуальності обраної теми. Актуальність дослідження правових механізмів захисту авторських прав значною мірою обумовлена трансформацією сучасної концепції прав людини, у межах якої результати творчої діяльності розглядаються не лише як об'єкт цивільного обороту, а й як форма реалізації невід'ємних потреб кожної людини. Право автора на визнання свого авторства, недоторканність твору та справедливе використання результатів інтелектуальної праці є складовою гарантій людської гідності, свободи творчості, права власності та права на ефективний юридичний захист. Водночас забезпечення охорони авторських прав нерозривно пов'язане із необхідністю дотримання інших фундаментальних прав людини, зокрема свободи вираження поглядів, права на інформацію, права на освіту, свободи наукової діяльності та права на участь у культурному житті суспільства. Саме тому сучасні правові механізми захисту авторських прав повинні формуватися на засадах збалансованості конкуруючих конституційних цінностей, а не виключно крізь призму охорони приватних майнових інтересів правовласників. Розвиток інноваційної діяльності обумовлює потребу у виробленні нових доктринальних підходів до визначення змісту, структури та функціонального призначення правових механізмів захисту авторських прав. Важливим

кроком у цьому напрямі постане забезпечення належного співвідношення між охороною виключних прав авторів і суспільним інтересом у доступі до культурних, наукових та інформаційних ресурсів.

Новітні технології розширюють можливості реалізації свободи творчості, але разом із тим створюють додаткові ризики неправомірного використання об'єктів авторського права. У цих умовах ефективність правових механізмів захисту визначається не лише здатністю припиняти порушення авторських прав, а й забезпечувати пропорційність втручання у здійснення інших прав і свобод людини. Особливого значення набуває дотримання принципу верховенства права, який вимагає правової визначеності, передбачуваності законодавства, справедливості процедур та ефективності засобів юридичного захисту. Враховуючи вищесказане, дисертаційне дослідження В. А. Корчового на тему «Правові механізми захисту авторських прав» має не лише теоретичне, а й істотне прикладне значення для вдосконалення національної системи права інтелектуальної власності. Запропонований напрям наукового пошуку повною мірою відповідає сучасним тенденціям розвитку вітчизняної правової доктрини та потребам модернізації українського законодавства.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано відповідно до плану науково-дослідної роботи кафедри теорії права та прав людини Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича в межах науково-дослідної теми «*Захист прав людини*» / «*Protection of human right*» (Номер державної реєстрації: 0121U109357).

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків, рекомендацій, сформульованих у дисертації. Рукопис є ґрунтовним теоретико-методологічним аналізом моделей правових механізмів захисту авторських прав на основі вияву їх превентивно-технологічних, інституційно-трансферних, відновлювально-каральних складових, а також обґрунтування теоретичних положень і практичних рекомендацій щодо їх

удосконалення в умовах цифровізації, глобалізаційних процесів та євроінтеграційних змін.

Дисертантом обрано низку методологічних підходів, з-поміж яких, діалектичний, системно-структурний, формально-юридичний, порівняльно-правовий, функціональний, аксіологічний та ін. Загальні логічні прийоми (індукції, моделювання, аналіз, синтез) використано для уточнення змісту окремих понять, а також формулювання ключових у дисертації дефініцій. Високий рівень обґрунтованості наукових результатів зумовлений тим, що в роботі з позицій методологічного плюралізму обґрунтовано теоретичні положення класичних та альтернативних моделей правових механізмів захисту авторських прав, а також надано практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах цифровізації, глобалізаційних процесів та євроінтеграційних змін.

Дисертаційне дослідження має логічну структуру, що сприяє легкому сприйняттю академічного тексту. Серед позитивних аспектів варто також виокремити чіткість викладення матеріалу та ясність авторських формулювань. При цьому обґрунтованість отриманих здобувачем наукових результатів також базується на логічній та достатньо переконливій аргументації висловлених положень і висновків. Дисертаційна робота демонструє системний підхід при дослідженні теоретичної конструкції атрибутивності дії принципу верховенства права в системі захисту авторських прав; обґрунтуванні ідеї дуалізму юрисдикційних та неюрисдикційних механізмів у системі багаторівневого захисту авторських прав; розкритті правової природи захисту авторських прав у контексті адаптивної рівноваги публічних інтересів та приватної автономії; характеристиці правових механізмів захисту авторських прав у превентивно-технологічному, інституційно-трансферному, відновлювально-каральному змістовому спрямуванні; визначенні правових механізмів захисту авторських прав з врахуванням їх правової природи, структурних елементів, принципів функціонування та форм реалізації; дослідженні функціональних

можливостей правових механізмів захисту авторських прав, сфери їх оптимального застосування та ефективності дії; визначенні особливостей застосування ADR у спорах щодо авторських прав; висвітленні особливостей третейського розгляду спорів щодо авторських прав крізь призму елементів приватноправової автономії та юридичної обов'язковості прийнятих рішень; розкритті специфіки інституційних моделей і процедурних стандартів арбітрабельності вирішення спорів у сфері авторського права.

Рецензований текст поєднує концептуальну новизну, логічну послідовність і нормативну конкретику. Дисертаційна робота складається з анотації (українською та англійською мовами), вступу, трьох розділів, що містять дев'ять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і додатків. Загальний обсяг дисертації становить 225 сторінок, список використаних джерел налічує 209 найменувань і розміщений на 25 сторінках.

Оцінюючи найважливіші здобутки дисертаційного дослідження, варто вказати, що наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є першим монографічним дослідженням, в якому здійснено комплексний теоретико-методологічний аналіз моделей правових механізмів захисту авторських прав на основі вияву їх превентивно-технологічних, інституційно-трансферних, відновлювально-каральних складових, а також обґрунтовано теоретичні положення та практичні рекомендації щодо їх удосконалення в умовах цифровізації, глобалізаційних процесів та євроінтеграційних змін.

Наукова новизна результатів дисертаційної роботи. Представлені у дисертації положення наукової новизни свідчать про комплексний характер проведеного дослідження, високий рівень теоретичного осмислення проблематики захисту авторських прав та здатність автора представити концептуальний підхід розвитку відповідного напрямку правової науки.

Зміст сформульованих результатів характеризується логічною послідовністю, методологічною цілісністю та взаємозумовленістю окремих

наукових положень, що забезпечує їх інтеграцію в доктринальну концепцію правових механізмів захисту авторських прав. Особливої уваги заслуговує сформульоване дисертантом розуміння правових механізмів захисту авторських прав як багатокomпонентної системи, що поєднує нормативно-правові, організаційні, процедурні та інституційні елементи. Такий підхід дозволив розширити традиційні уявлення про зміст механізму правового захисту, розглядаючи його як ефективний комплексний інструмент забезпечення реалізації, захисту та поновлення авторських прав.

Безумовною перевагою дослідження є запропонована функціональна модель правових механізмів захисту авторських прав, побудована на виокремленні превентивно-технологічного, інституційно-трансферного та відновлювально-карального напрямів їх реалізації. Запропонована автором класифікація характеризується внутрішньою логікою, відповідає сучасним тенденціям розвитку права інтелектуальної власності та створює належне теоретичне підґрунтя для вдосконалення національної системи захисту авторських прав. Крім того, обґрунтування взаємодії визначених механізмів дозволило представити систему захисту авторських прав як цілісне утворення, в межах якого кожен із структурних елементів виконує самостійну роль у забезпеченні ефективного захисту прав суб'єктів авторського права.

Наукову цінність мають також положення щодо вдосконалення концепції реалізації принципу верховенства права у сфері захисту авторських прав. Автор переконливо доводить, що ефективність відповідних правових механізмів безпосередньо залежить від забезпечення належного поєднання правової визначеності, пропорційності та справедливості, що узгоджується із практикою європейського правозастосування та загальними тенденціями гармонізації національного законодавства із правом Європейського Союзу.

Важливою перевагою роботи є звернення до моделі функціонального поєднання юрисдикційних і неюрисдикційних форм захисту, концепції

адаптивного балансу приватних і публічних інтересів, інструментів альтернативних способів вирішення спорів у сфері авторського права. Їх наукова цінність полягає у формуванні сучасного бачення механізмів правового регулювання, які враховують динаміку цифрового середовища, розвиток цифрових технологій, комерціалізацію об'єктів авторського права та необхідність забезпечення належного рівня гарантій прав усіх учасників авторсько-правових відносин. Запропоновані дисертантом підходи до розуміння ролі третейського розгляду, міжнародного арбітражу та інших процедур ADR свідчать про прагнення сформуванню сучасну багаторівневу модель захисту авторських прав, здатну ефективно функціонувати у правовому просторі.

Загалом автору вдалося сформуванню цілісну наукову концепцію правових механізмів захисту авторських прав, яка органічно поєднує сучасні доктринальні підходи, міжнародні стандарти охорони інтелектуальної власності, європейські інтеграційні орієнтири та потреби вдосконалення національного законодавства.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані результати дисертаційного дослідження мають істотне значення для подальшого розвитку науки права інтелектуальної власності, можуть бути використані у нормотворчій діяльності, правозастосовній практиці, а також у процесі подальших наукових досліджень проблематики захисту авторських прав.

Повнота викладу матеріалу в наукових публікаціях за темою дисертації. Основні положення та результати дисертації висвітлено у чотирьох наукових статтях, опублікованих в наукових фахових виданнях України, а також у п'яти тезах доповідей представлених на науково-практичних міжнародних, всеукраїнських конференціях та засіданнях круглих столів, зокрема: *«Гідність – основа прав людини»* (м. Чернівці, 8 грудня 2022 р.); *«Свобода – основа прав людини»* (м. Чернівці, 9 грудня 2023 р.); *«Рівність – основа прав людини»* (м. Чернівці, 14 травня 2025 р.); *«Культура, мистецтво, спорт – важливі складові домінанти впливу на перебіг війни»*.

Значення і роль правових, морально-етичних, людських факторів у цій системі відносин» (м. Ужгород, 26 березня 2026 р.); «Роль та значення духовно-історичних традицій, феномену сучасного героїзму українського народу у державно-правовому будівництві в умовах війни: досвід, уроки, тенденції» (м. Ужгород, 6 березня 2026 р.).

Таке представлення результатів наукової роботи повною мірою вказують, що дисертація пройшла належну апробацію та є самостійною науковою працею, яка має завершений характер. Опубліковані праці повністю відображають основний зміст дисертаційної роботи та відповідають вимогам п. 8 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 № 44 (зі змінами, внесеними, згідно Постановою Кабінету Міністрів України № 431 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.).

Дисертаційна робота містить теоретичні положення і висновки, сформульовані дисертантом особисто. Використані в дисертаційній роботі ідеї і положення науковців мають відповідне посилання і використані з метою підкріплення ідей автора. Під час ознайомлення зі змістом дисертації Корчового Валерія Анатолійовича не виявлено проявів академічного плагіату.

Питання для дискусійного обговорення та недоліки дисертаційної роботи щодо її змісту та оформлення. Позитивно оцінюючи загальну спрямованість та результати дослідження, у порядку наукової дискусії вважаємо за доцільне отримати відповіді на наступні питання:

1. У дисертаційному дослідженні запропоновано авторську класифікацію правових механізмів захисту авторських прав, відповідно до якої вони поділяються на превентивно-технологічні, інституційно-трансферні та відновлювально-каральні. У зв'язку з

цим потребує додаткового пояснення, чи вважає дисертант запропоновану класифікацію завершеною та вичерпною, чи, навпаки, допускає можливість виокремлення інших самостійних різновидів правових механізмів захисту авторських прав зумовлених подальшою трансформацією системи правового регулювання у сфері інтелектуальної власності.

2. У роботі послідовно наголошується на ключовій ролі держави у забезпеченні належного функціонування системи захисту авторських прав. Разом із тим, сучасний розвиток цифрових платформ, організацій колективного управління та альтернативних механізмів вирішення спорів свідчить про поступове розширення ролі недержавних інституцій у цій сфері. У зв'язку із цим виникає питання, які напрями державної політики, на думку дисертанта, потребують вдосконалення для підвищення ефективності механізмів захисту авторських прав, та яким має бути оптимальний баланс між державно-правовими інструментами і механізмами саморегулювання.
3. У дисертації превентивно-технологічні механізми захисту авторських прав обгрунтовано як один з ключових елементів сучасної системи правової охорони інтелектуальної власності, функціональне призначення якого полягає у попередженні, виявленні та блокуванні неправомірного використання творів за допомогою цифрових технологій контролю. Водночас потребує додаткового обгрунтування, чи не існує ризику того, що запропоноване посилення ролі технологічних механізмів моніторингу використання об'єктів авторського права призведе до зміщення пріоритетів від забезпечення належного захисту прав авторів до надмірного контролю за інформаційними потоками у цифровому середовищі та надмірного обмеження фундаментальних прав людини.

Загальний висновок про відповідність дисертації встановленим правилам і вимогам. Дисертація Валерія Анатолійовича Корчового «Правові механізми захисту авторських прав» – кваліфікаційна наукова праця, яка виконана особисто здобувачем, розв'язує конкретне наукове завдання, актуальна і завершена. За своїм змістом, достовірністю отриманих результатів, теоретичним і практичним значенням дисертаційна робота «Правові механізми захисту авторських прав» відповідає вимогам пунктів 6, 7, 8, 9 «Про затвердження порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (із змінами, внесеними згідно з Постановам Кабінету Міністрів України № 431 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р., № 507 від 03.05.2024 р.), а її автор Корчовий Валерій Анатолійович заслуговує на присудження йому ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Рецензент:

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри теорії права та прав людини
Чернівецького національного університету
імені Юрія Федьковича

Оксана БУНЧУК

